

11 november 2020

Overwhere-Zuid, gemeente Purmerend

Verslag reflectieve monitor

Een belangrijk doel van het Programma Aardgasvrije Wijken (PAW) is leren. Het programma voert daartoe jaarlijks een reflectieve monitor uit. In het najaar van 2020 vond hiervan de tweede ronde plaats. Dit gebeurde door middel van een gesprek van 1,5 uur met de gemeentelijke projectleider(s) van de proeftuin en de verantwoordelijke wethouder, eventueel, op initiatief van de gemeente, aangevuld met partners of projectmedewerkers. Dit is het verslag van het gesprek met de proeftuin binnen de gemeente Purmerend.

Stand van zaken

De pilot binnen de proeftuin is afgerond: van de 95 particuliere woningen binnen de pilot zijn er 88 woningen en een school aardgasvrij gemaakt. Hiermee is Purmerend een koploper. Purmerend staat nu aan de vooravond van de volgende stap, namelijk de opschaling van de pilot naar de proeftuin als geheel (1276 woningen en andere gebouwen). Er wordt nu eerst de tijd genomen om de pilot te evalueren en om een strategie voor het vervolg op te stellen. Aan beiden zaken wordt momenteel gewerkt.

Het artikel in het dagblad NRC (d.d. 16 oktober 2020) heeft in de gemeente Purmerend veel onrust veroorzaakt. Er zijn Kamervragen over gesteld, en binnen de gemeente heeft op 29 oktober 2020 een debat plaatsgevonden. Tijdens dit debat heeft de wethouder toegezegd dat de evaluatie en de uitvoeringsstrategie in december naar de gemeenteraad gestuurd worden, zodat het in januari 2021 besproken kan worden in de gemeenteraad.

Bij het verschijnen van deze monitor zijn de evaluatie en de uitvoeringsstrategie te downloaden via volgende link:

<https://purmerend.raadsinformatie.nl/vergadering/786440/Commissie%20Stedelijke%20Ontwikkeling%20en%20Beheer%20%28extra%29%2021-01-2021?>

Op hoofdlijnen ziet de strategie die nu wordt uitgewerkt er als volgt uit. Er wordt gekozen voor een 'bloksgewijze aanpak'. Dit houdt in dat de proeftuin wordt opgeknipt in blokken, en dat per huizenblok te werk wordt gegaan. Per blok wordt de interesse in de overstap gepeild onder bewoners. Op basis hiervan wordt

voor dat blok een businesscase uitgewerkt en worden er afspraken gemaakt met Stadsverwarming Purmerend (SVP). De uitkomsten van de evaluatie van de pilot en de uitwerking van deze uitvoeringsstrategie worden in januari met de raad besproken.

Een van de vraagstukken die spelen bij de uitwerking van de uitvoeringsstrategie, is dat bij Intermaris – de woningbouwcorporatie die een substantieel deel van de woningen in de proeftuin bezit - twijfels zijn ontstaan bij de aansluiting op het warmtenet. Is dit wel de meest rendabele technische oplossing, en is hier wel voldoende draagvlak voor onder de huurders? Hierbij speelt mee dat de huurwoningen waar het om gaat recent zijn gerenoveerd, en hierdoor al zeer energiezuinig zijn (label B/A) en weinig gas verbruiken. Intermaris doet om deze reden nu onderzoek naar warmtepompen als alternatieve oplossing. Hier heeft de gemeente mee ingestemd, want het doel (het aardgasvrij maken van de woningen) en niet het middel (warmtenet of andere oplossing) is leidend. Wat het vraagstuk complex maakt, is dat Intermaris blokken heeft met een aantal particuliere woningen tussen de huurwoningen. De particuliere eigenaren van deze woningen konden meeliften op het renovatieproject van Intermaris, maar moesten hiervoor een deel zelf investeren. Sommige hebben dit gedaan, sommige niet. Deze bewoners staan nu voor een opgave, want het warmtenet komt misschien niet in hun straat.

Geleerde lessen

Terugkijkend zijn de volgende lessen ter sprake gekomen:

Lessen over omgaan met onzekerheden/komen tot een aanbod aan bewoners

Dilemma is dat het warmtebedrijf SVP, voor een realistische inschatting van de kosten, eerst inzicht nodig heeft in het aantal woningen dat op het warmtenet overgaat. Hiervoor is contact met de bewoners nodig. De gemeente vindt het echter niet wenselijk om aan bewoners te vragen of ze over drie jaar bereid zijn om op het warmtenet over te gaan, zonder dat daarbij ook bekend is wat de kosten hiervan zijn. Dit is een te lange tijdshorizon en geeft onzekerheid ten aanzien van de kosten. In de uitvoeringsstrategie wordt gezocht naar een oplossing voor dit dilemma.

Les over ontzorgen bewoners

De pilot is afgerond, bijna alle bewoners wonen in een aardgasvrije woning. Het proces om daar te komen was zeer intensief omdat de eigenaar bewoners maximaal zijn ontzorgd. De gemeente heeft keukentafelgesprekken gevoerd overdag en in de avonden, naast reguliere informatie bijeenkomsten en een voorbeeldwoning in de wijk, die permanent toegankelijk was. Medewerkers van de gemeente hebben alle bewoners gesproken, en zijn bij bijna iedereen minimaal één keer op bezoek geweest. De laagdrempeligheid waarmee de medewerkers te benaderen waren, heeft de deelnamebereidheid waarschijnlijk vergroot, en tot

hogere overheadkosten voor de gemeente geleid. Voor de opschaling naar de proeftuin is het zoeken naar een serviceniveau dat voor bewoners aantrekkelijk genoeg is om de overstap te willen maken, maar dat tegelijkertijd uitvoerbaar blijft voor de gemeente.

Lessen over meekoppelen

- Aanvankelijk was het de verwachting dat het aantrekkelijk is om de aanleg van het warmtenet te combineren met rioolvervanging. Het zou leiden tot minder overlast (straat maar een keer open) en tot lagere kosten. In de praktijk is echter gebleken dat het combineren van deze werkzaamheden juist tot extra overlast en tot extra kosten leidt. Dit komt door een verschil in aannemers en uitvoeringssnelheid: de aanleg van een riool duurt langer dan de aanleg van een warmtenet.

Lessen over informeren raad

Het is van belang om de raad goed op de hoogte te houden van het reilen en zeilen in het project. Wees zo transparant mogelijk in je communicatie en zet alle informatie op de website.

Reflectie op bijdrage PAW

- Er is behoefte aan een sterkere betrokkenheid van het PAW bij de dagelijkse uitvoeringspraktijk van de proeftuin. Omdat Purmerend koploper is, wordt er continu veel geleerd. Deze leerervaringen zijn relevant voor andere gemeenten, maar ook voor het Rijk zelf. Veel issues hangen samen met de wettelijke kaders, die ook nog eens verschillen per situatie (huur/koop etc). Om al deze issues bij het Rijk goed in beeld te krijgen, is intensiever contact met de koplopers wenselijk. Voorstel is dat er iemand vanuit het PAW deelneemt aan de stuurgroep, bijvoorbeeld als agendalid of als toehoorder, in het kader van samen leren.
- Omdat Purmerend koploper is, wordt de meerwaarde van het Kennis en Leerprogramma (KLP) en de Helpdesk voor de proeftuin zelf als beperkt ervaren. Het is nog 'terra incognita'. Wat wel meerwaarde zou hebben is als het PAW de koplopende proeftuinen die tegen vergelijkbare issues aanlopen of al oplossingen hebben gevonden, actief aan elkaar koppelt. Waar ook behoefte aan is, is dat het PAW de proeftuinen goed op de hoogte houdt van de ontwikkelingen in het wetgevend kader, zoals de aanpassing van de Warmtewet, de afsluitplicht of subsidies die aangevraagd kunnen worden.
- Er wordt meerwaarde gezien in bestuurlijke bijeenkomsten om kennis en ervaringen op bestuurlijk niveau uit te wisselen. Vraagstuk dat interessant kan zijn om te bespreken, is bijvoorbeeld hoe je als wethouder om kan gaan met de politieke gevoeligheid van deze opgave.